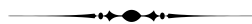

การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต1

The Operation of Buddhist Oriented Schools to Become a
Leading Buddhist School Under Songkhla Primary
Educational Service Area office 1

¹นารี ทองฉิม, ²พระมหาสุพจน์ สุเมโธ และ ³พระครูพิจิตรศุภการ

¹Naree Thongchim, ²Phramahasupot Sumadho and ³Phrakhru Phichitsuphakan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตนครศรีธรรมราช, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand.

¹Naree191@gmail.com

Received May 10, 2020; Revised July 12, 2020; Accepted August 25, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูหัวหน้า

งาน จำนวน 117 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.909 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมประจำวันพระ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ส่วนด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ กับเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ พบว่า มีผลการประเมินในระดับไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ คิดเป็นร้อยละ 61.54 และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ในระดับ 4-5 คิดเป็นร้อยละ 18.80

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำโดย ผู้บริหาร ควรมีการปรับปรุงด้านกายภาพตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใส่เสื้อสีขาว ทำบุญ ใส่บาตร ฟังเทศน์และรับประทานอาหารมังสวิรัตินมื้อกลางวันและให้สวดมนต์แปล รวมทั้งให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการนำครู นักเรียน รักษาศีล 5 ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร ไม่ดัง ไม่หก ไม่เหลือ ส่งเสริมให้มีจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ไม่ดูด่านักเรียน ชื่นชมความดีหน้าเสาธงทุกวัน ควรมีโครงการพระสอนศีลธรรม และมาสอนอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างให้ครูและนักเรียนมีสมุดบันทึกความดี

คำสำคัญ : การดำเนินงาน / โรงเรียนวิถีพุทธ / วิถีพุทธชั้นนำ

Abstract

The objectives of this research included: 1) to study the operation of Buddhist oriented schools to be the leading Buddhist oriented schools; 2) to compare the operation of Buddhist oriented schools to be the leading Buddhist oriented schools; and 3) to propose a guideline for operational development of the Buddhist oriented schools to be the leading Buddhist oriented schools under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1. This research was conducted by using a mixed-method. The sampling

groups used in the research consisted of 117 school directors and teacher supervisors in Buddhist oriented schools. The research tool employed was a questionnaire with 0.909 of reliability. The data were analyzed by using frequency, percentage and standard deviation. Findings were as follows:

1. The overall Level of operation in Buddhist oriented schools was high. When it was considered by each aspect, it was found that the highest average was the activities on Buddhist holy days, followed by Buddhist oriented promotion whereas the lowest mean was the physical aspect.

2. Comparative results between the operation of Buddhist oriented schools and the criteria on evaluation of the leading Buddhist oriented schools, it was found that 61.54 per cents of the schools passed the criteria and the percentage of the schools passed at the level of 4-5 was 18.80.

3. The guidelines proposed to promote the operation of Buddhist oriented schools to be the leading Buddhist oriented schools for the school administrators were as the followings. There should be: physical improvement based on assessment criteria of leading Buddhist oriented schools, encouraging teachers and students to wear white clothes, make merit, give alms, listen to sermons, have vegetarian food for lunch and chanting with translation (from Pali to Thai). Moreover, teachers should organize learning activities by integrating Buddhist oriented learning with all learning groups in Buddhist holy days. The school administrators should be a model for teachers and students in: observation of the Five Precepts; reflection of oneself before meal with silence and without spilling and remaining; encouragement of positive classroom without scolding students but appreciating the good performance of students in front of the flagpole every day; provision of Dhamma teaching program regularly taught by Buddhist monks. Administrators should be a model for teachers and students in self-recording in a notebook on good deeds.

Keywords: Operation; Buddhist Oriented Schools; Leading Buddhist Oriented Schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 6 (2545 : 3-4) ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จากข้อความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ชี้ให้เห็นถึงการมุ่งเน้นที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยและเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและน่าอยู่ และในมาตรา 24 กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ซึ่งในมาตราดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่ต้องการให้สถานศึกษาเป็นองค์กรสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 2) ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงได้นำแนวทางของพระพุทธศาสนามาบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบ “โรงเรียนวิถีพุทธ” เป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาโดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษาหรือการจัดระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถกิน อยู่ ดู ฟังเป็น คือใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์ที่แท้จริงต่อชีวิต และการจัดการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการจิตสำนึกแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโมหะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อต่อการพัฒนารอบด้านทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรมทั้ง ศีล หรือพฤติกรรมหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม สมานะ คือการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพมีสมรรถภาพมีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุขและปัญญา ที่มี ความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิดการแก้ปัญหาที่เหมาะสม (โยนิโส มนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรสำคัญ

หลังจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้มีนโยบายสู่การพัฒนาวัฒนธรรมในรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการจัดการศึกษาที่ต้องการให้

โรงเรียนปกติทั่วไปนำคุณค่าของพุทธธรรมสู่สังคมไทยโดยผ่านการจัดสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนโดยองค์รวมและมีจุดเน้นอยู่ที่การพัฒนาหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ คือ ด้านศีลจะพัฒนาพฤติกรรมไม่ให้เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ด้านสมาธิจะพัฒนาให้มีจิตใจที่เข้มแข็งและมีสุขภาพดีมีความสุขสงบ ด้านปัญญาเป็นการพัฒนาความรู้ที่เข้าใจและเท่าทันโลกและชีวิต ซึ่งไตรสิกขาจะส่งผลให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาพัฒนาสู่การมีชีวิตที่ดีงาม มีความสุขและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีชีวิตที่สันติสุขได้อันเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดสันติภาพในสังคมได้ (พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552 :13-14)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีโรงเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 72 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำเพียง 8 โรงเรียนเท่านั้น จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 141 โรงเรียน จากผลการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ที่เข้าร่วมโครงการ มีรูปแบบการดำเนินงานที่แตกต่างกันตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาแม้จะมีการพัฒนาตามอัตลักษณ์ 29 ประการตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่จากการที่ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ส่วนใหญ่ยังมีสิ่งที่ควรพัฒนาและปรับปรุง ส่วนวางแผนและพัฒนากิจกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2562 : ออนไลน์)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ให้ทราบถึงการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการบริหารและการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามเกณฑ์โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 กับเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานของโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวน 72 โรงเรียน จำนวน 216 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานของโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของ R.V.Krejcie & D.W.Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน ได้คืนกลับมาจำนวน 117 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.57 จึงนำมาใช้ในการวิเคราะห์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

2.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 วิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยรวม เรียบเรียงข้อมูล เพื่อนำมาเสนอแนวการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานมีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ =3.83) อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมประจำวันพระ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ส่วนด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีรายละเอียดรายด้านดังนี้

1.1 การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านกายภาพ พบว่า ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ 100% มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือมีความสะอาด สงบ ร่มรื่น และมีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านกิจกรรมประจำวันพระ พบว่า ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือเสื่อสีขาวทุกคน และรับประทานอาหารมังสวิรัตินมื่อกลางวัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการเรียนการสอน พบว่า บุคลากรวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและในวันสำคัญทางพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ครู ผู้บริหารและนักเรียนทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ และครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน พบว่า ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ และรักษาศีล 5 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ พบว่า ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ โสมรุมเพื่อสะท้อนความรู้สึกเช่นความรู้สึกที่ได้ทำ ความดี และครู ผู้บริหาร และนักเรียนสอได้ธรรมศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 กับเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

ผลการเทียบเคียงการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 กับเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ดังนี้ มีโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 61.54 และมีโรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับ 1 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.13 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับ 2 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.13 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับ 3 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.40 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับ 4 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.27 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับ 5 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 14.53

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ด้านกายภาพนั้นหลังจากโรงเรียนได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนวิถีพุทธทุกฝ่ายได้ร่วมกันปรับปรุงทั้งด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนพร้อมต่อการเรียนรู้ จัดให้มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียนมีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีลานธรรม มีพุทธศาสนสุภาษิตและจัดกิจกรรมต่างๆ ตามเกณฑ์ประเมินตัวชี้วัดของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำและเข้ารับการประเมินตนเอง ปีละ 2 ครั้ง ทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนปลอดบุหรี่ 100 % ซึ่งด้านกิจกรรมประจำวันพระ โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมประจำวันพระตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ จัดกิจกรรมไปวัดวันพระ โดยนักเรียน ครู และบุคลากรแต่งชุดขาว รับประทานอาหารมังสวิรัตินึ่งมือกลางวัน สัปดาห์ละ 1 วัน มีกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนเน้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการคุณธรรมนักเรียนเข้าค่ายคุณธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ทำกิจกรรมจิตอาสา นักเรียนนั่งสมาธิก่อนเข้าเรียนทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในเรื่องการไหว้ การยืมการทักทาย จัดให้มีการอบรมมารยาทไทย ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักออม ถนอมใช้เงินโดยจัดกิจกรรมฝากออมทรัพย์ ก่อนรับประทานอาหารกลางวันทุกวันนักเรียนพิจารณาอาหาร ไม่หกไม่เหลือ ครูและนักเรียนปฏิบัติตนในการถือศีล 5 และด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ โรงเรียนได้ส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติตนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ 8 ประการ อย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกไม่ดูค่านักเรียน ไม่พูดคำหยาบ นักเรียนทุกคนมีสมุดบันทึกความดีและชื่นชมความดีหน้าเสาธง ทุกวัน โรงเรียนมีโครงการครูพระสอนศีลธรรม ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและนักเรียนสอบนักรธรรมชั้นตรีทุกปี

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ผลจากการวิเคราะห์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายว่า โรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ได้มีการปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านพฤติกรรมครูผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน และ 5) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ อย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาเพื่อไปสู่โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำและยึดองค์ประกอบการเป็นพระพุทธศาสนา 4 ประการ ไว้เป็นหลัก คือ 1) ศาสนบุคคล 2) ศาสนธรรม 3) ศาสนวัตถุ 4) ศาสนพิธี มีกระบวนการขั้นตอนที่เป็นแบบแผนไปตามพระศาสนาสะท้อนความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธอย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรเทพ เวียงแก (2557 : 5) ได้วิจัยเรื่องทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามโรงเรียนวิถีพุทธ ผลการวิจัย พบว่า 1. ทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสริญญา มาตนอก (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 3 พบว่า ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้

รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านกายภาพ พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูหัวหน้างาน มีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็ทราบว่า สภาพโรงเรียนวิถีพุทธด้านกายภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้หลักพุทธธรรมในการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา เช่น อาคารสถานที่เหมาะสมเพียงพอ แหล่งเรียนรู้อุปกรณ์ทันสมัย ตรงตามความต้องการ บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม บุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดี โภชนาการดีส่งเสริมสุขภาพพลานามัย อากาศดี ปลอดภัย สบาย ไม่มีมุมอับ ไร้ฝุ่น ไร้มลภาวะ กิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนเหมาะสมกับผู้เรียน

2. ด้านกิจกรรมประจำวันพบว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูหัวหน้างานมีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ทราบว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมที่ดีงาม การเรียนรู้ในอดีตโรงเรียนมักจะอยู่กับวัดทำให้เกิดการซึมซับเอาวิถีพุทธศาสนาจากการปฏิบัติของชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านเป็นแบบอย่างในลักษณะ “สอนให้รู้ อยู่ให้เห็น” มีสติในการดำรงชีวิตในชุมชน มีการสั่งสมทุนทางปัญญาถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง รุ่นแล้ว รุ่นเล่าการสอนของชาวบ้านมีความลึกซึ้ง เป็นการสอนที่ทำให้ไม่รู้สึกว่าถูกสอน เป็นการปฏิบัติทั้งทางด้านร่างกาย(กายาวานา) จิตใจ(จิตตาวานา)ความประพฤติ(ศีลาวานา)และปัญญา(ปัญญาวานา) ซึ่งสอดคล้องกับขวัญมนัส พิเศษฐธรรมากร (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1)สภาพการปฏิบัติงานและความคาดหวังในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานและความคาดหวังในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ด้านกิจกรรมประจำวันพระ พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูหัวหน้างาน มีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรมีลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” โดยนักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทั้งด้านกาย (กายภาวนา) ด้านความประพฤติ (ศีลภาวนา) ด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) และด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) โดยมุ่งให้นักเรียนมีคุณลักษณะ “กิน อยู่ ดู ฟังเป็น” เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนและสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้ใด และเกื้อกูลในการพัฒนาวัฒนธรรมแสงปัญญา และวัฒนธรรมเมตตา เช่น “การกิน อยู่เป็น” เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่ได้เหมาะสมเป็นไปตามคุณค่าแท้ หรือ “การดู ฟังเป็น” เพื่อเน้นประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับศรีสุตา รัตนะ (2555 : 89) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูหัวหน้างานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดตรัง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกายภาพ รองลงมา ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตและด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

4. ด้านพฤติกรรมครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน อภิปรายว่า สถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในการระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือการจัดระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถกิน อยู่ ดู และฟังเป็น คือใช้ปัญญาและเกิดแท้จริงต่อชีวิต และการดำเนินการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการจิตสภาวะแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงหาปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม ทั้งศีลที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพมีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และปัญญาที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่เหมาะสม (โยนิโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญ ที่รักและปรารถนาดีที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายามซึ่งสอดคล้องกับ Krebbs (1997,36) ได้ทำการวิจัยเรื่องกรณีศึกษา: หลักธรรมของศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของครูที่

เป็นอาสาสมัครและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการทั้ง 3 แห่ง และศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสารและสังเกต เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่รวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ ผู้ที่ตอบแบบสอบถามเชื่อว่าหลักสูตรของศาสนาจะต้องจัดควบคู่กับหลักสูตรของโรงเรียนที่จัดไว้อย่างเหมาะสม และถ้ามีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการนำหลักสูตรของศาสนามาใช้ในหลักสูตรเป็นอย่างมากจากการศึกษาหลักสูตรของหลักสูตรศาสนาคริสต์ (คาทอลิก) ลักษณะเฉพาะของศาสนาคริสต์ (คาทอลิก) และการยอมรับของชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณธรรมที่ยั่งยืนส่งผลให้ควรมีการดำเนินการนำหลักสูตรของศาสนาคริสต์ (คาทอลิก) มาบรรจุในหลักสูตรและควรมีการวางแผนต่อไป เพื่อเป็นการพัฒนาคุณธรรมที่นักเรียนมาใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างมั่นคง

5. ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูหัวหน้างานมีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ทั้งนี้อภิปรายว่า การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา จุดเน้นการดำเนินการพัฒนา คือนักเรียนของสถานศึกษา โดยเป็นการพัฒนาตามระบบไตรสิกขาที่เป็นลักษณะบูรณาการ ทั้งในกิจกรรมการเรียน การสอนตามหลักสูตร และกิจกรรมวิถีชีวิตต่างๆ ที่ส่งเสริม “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” เป้าหมายการพัฒนาจัดให้มีความชัดเจนที่พัฒนาทั้งองค์กรรวมของชีวิตที่จะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ในที่สุด นอกจากการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นภาระหลักแล้วสถานศึกษาจำเป็นต้องไม่ละเลยการพัฒนาบุคลากรของตนเองทั้งหมดด้วย เพราะบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ครูและผู้บริหารจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เอลิมรัก สดใส (2554,บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและลักษณะบุคลากร และด้านการเกี่ยวคู่สัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตามความเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการส่งเสริมการดำเนินงานโดยรวมและรายด้านได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ และด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการส่งเสริมโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ มีการส่งเสริมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่ที่ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมและรายด้านได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

จากการเปรียบเทียบระดับผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 อภิปรายว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ส่วนใหญ่จะอยู่ในเกณฑ์ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 61.54 เพราะยังขาดความพร้อมในหลายๆ ด้าน เนื่องจากเงื่อนไขสำคัญที่โรงเรียนจะดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเป็นรูปธรรม มี 29 ประการ สู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำมีชื่อเรียกว่า “อัตลักษณ์วิถีพุทธ 29 ประการ” และมีการเยี่ยมประเมินการดำเนินการดูความพร้อม ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ดวงธิดา พุทธระกูล (2554, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธในอำเภอปากพลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธในอำเภอปากพลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ขั้นตอนการ จัดสภาพและองค์ประกอบ ขั้นตอนการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา ขั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านเรียงตามลำดับ ส่วนขั้นที่มีระดับการ

ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ขึ้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง พบว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ดังนี้ ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงด้านกายภาพตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใส่เสื้อสีขาว ทำบุญ ใส่บาตร ฟังเทศน์และรับประทานอาหารมังสวิรัตในมื้อกลางวันและให้สวดมนต์แปล รวมทั้งให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการนำครู นักเรียน รักษาศีล 5 ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร ไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ ส่งเสริมให้มีจัดการชั้นเรียน เชิงบวก ไม่ดูด่านักเรียน ชื่นชมความดีหน้าเสาธงทุกวัน ควรมีโครงการพระสอนศีลธรรม และมาสอนอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างให้ครูและนักเรียนมีสุมุดบันทึกความดีและสวดได้นักธรรมตรีทุกปี

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำโดย ผู้บริหาร ควรมีการปรับปรุงด้านกายภาพตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใส่เสื้อสีขาว ทำบุญ ใส่บาตร ฟังเทศน์และรับประทานอาหารมังสวิรัตในมื้อกลางวันและให้สวดมนต์แปล รวมทั้งให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการนำครู นักเรียน รักษาศีล 5 ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร ไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ ส่งเสริมให้มีจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ไม่ดูด่านักเรียน ชื่นชมความดีหน้าเสาธงทุกวัน ควรมีโครงการพระสอนศีลธรรม และมาสอนอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างให้ครูและนักเรียนมีสุมุดบันทึกความดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546), “แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ”. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2545), “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553”. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ขวัญมนัส พิเศษสุวรรณกร. (2554), การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เฉลิมรัก สดใส. (2554), การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรโธม.
- ดวงธิดา พุทธระกุล. (2554), กระบวนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธในอำเภอปากพลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552), “โรงเรียนวิถีพุทธปฏิรูปการศึกษาอย่างบูรณาการ”. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรีสุดา รัตน์ะ. (2555), สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดตรัง, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สริญญา มาตนอก. (2556), ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษابุรีรัมย์ เขต 3, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Krebbs, M. J. (1997). “A case study : Infusing Catholic Values Throughout the Curriculum. Fordham University.” Dissertation Abstracts International.